

REGULAMIN KATOWICKIEJ ODZNAKI KRAJOZNAWCZEJ „ZNAM KATOWICE”

I. Postanowienia ogólne

1. Odznaka została ustanowiona przez Górnośląski Oddział PTTK w Katowicach w celu zachęcenia społeczeństwa do uprawiania turystyki, poznawania dziejów, zabytków i piękna Katowic oraz popularyzacji czynnego poznawania miasta poprzez wędrowkę po szlakach turystycznych na terenie miasta.
2. Odznaka jest trójstopniowa:
 - stopień pierwszy - brązowy
 - stopień drugi - srebrny
 - stopień trzeci- złoty
3. Odznaka przyznawana jest na podstawie przedstawionej do weryfikacji Książeczki Odznaki zawierającej potwierdzenia zwiedzania wskazanych w Regulaminie miejsc i obiektów.

II. Warunki zdobywania Odznaki

1. Odznakę może zdobyć osoba, która ukończyła 6 lat, bez względu na narodowość.
2. Potwierdzenie zwiedzania obiektu i przebycia trasy turystycznej musi być dokonane w książeczce Odznaki poprzez przybicie pieczętki obiektu (miejsca), lub wklejenia fotografii na tle obiektu (miejsca). W przypadku instytucji, które trzeba zwiedzić, potwierdzenie polega na wklejeniu biletu wstępu. Dozwolonym sposobem potwierdzenia jest także podpis nauczyciela wraz z pieczętką instytucji oświatowej lub podpis przewodnika turystycznego PTTK lub przewodnika turystyki pieszej obecnego w czasie zwiedzania. Obowiązuje wpisanie daty odwiedzenia obiektu (miejsca).
3. Odznakę można zdobywać podczas wycieczek indywidualnych lub zbiorowych, na terenie miasta, zwiedzając miejsca i obiekty wymienione w Regulaminie.
4. Czas zdobywania poszczególnych stopni Odznaki wynosi 3 lata. Dopuszczalna jest dowolna przerwa między okresami jej zdobywania.

III. W celu zdobycia Odznaki w stopniu brązowym należy:

1. Odwiedzić następujące obiekty:

Teatr Śląski im. Stanisława Wyspiańskiego,
kościół ewangelicki Zmartwychwstania Pańskiego,
kościół Niepokalanego Poczęcia NMP,
budynek Poczty Głównej,
Strefę Kultury z jej obiektami („Spodek”, Międzynarodowe Centrum Kongresowe, siedziba Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia),
Stary Dworzec PKP,
Centrum Informacji Naukowej i BA,

Willę Goldsteinów,
gmach III LO im. Adama Mickiewicza,
gmach Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego,
nowy gmach Biblioteki Śląskiej,
gmach byłych Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych,
Kamienicę pod Butem,
najwyższe budynki w mieście („Altus”, KTW).

2. Odwiedzić pomniki:

Powstańców Śląskich,
Harcerzy Września 1939 r.,
Żołnierza Polskiego,
Henryka Sławika i Józefa Antalla seniora,
figurę św. Jana,
Pomnik Dziewięciu z „Wujka”.

3. Odnaleźć tablice poświęcone:

Andrzejowi Mielęckiemu,
Marii Goepfert-Mayer,
Richardowi Holtze oraz obelisk w miejscu wyburzonej synagogi (plac Synagogi).

4. Zwiedzić wystawy w Muzeum Historii Katowic.

5. Zwiedzić Muzeum Izbę Pamięci kopalni „Wujek”.

IV. W celu zdobycia Odznaki w stopniu srebrnym należy:

1. Odwiedzić obiekty:

budynek dawnego Sejmu Śląskiego (pomnik historii),
Archikatedrę Chrystusa Króla (pomnik historii),
kościół garnizonowy św. Kazimierza Królewicza, „Drapacz Chmur”,
kościół Świętych Apostołów Piotra i Pawła, Pałac Młodzieży,
kompleks Akademii Sztuk Pięknych,
kościółek drewniany św. Michała Archanioła,
Wieżę Spadochronową, cmentarz garnizonowy.

2. Zwiedzić Muzeum Archidiecezjalne.

3. Odwiedzić pomniki:

Wojciecha Korfatego, Józefa Piłsudskiego, Jerzego Ziętka, Ofiar Katynia, prymasa Augusta Hlonda, Alpinistów.

4. Odnaleźć groby:

Wojciecha Korfatego, Kazimierza Skiby, Józefa Rymera, Konstantego Wolnego, Jerzego Ziętka (na cmentarzu katolickim przy ul. Francuskiej);

Arki Bożka, Stanisława Ligonía, Zbigniewa Cybulskiego, Krystyny Bochenek, Henryka Mikołaja Góreckiego, Alfreda Szklarskiego, Kazimierz Kutza, Wojciecha Kilara (na cmentarzu przy ul. Sienkiewicza);

Michała Scipio del Campo, Wilhelma Szewczyka, Kazimierza Popiołka (na cmentarzu ewangelickim przy ul. Francuskiej);

Bernarda Krawczyka, Bolesława Szabelskiego (na cmentarzu komunalnym przy ul. Panewnickiej).

V. W celu zdobycia Odznaki w stopniu złotym należy:

1. Pokonać pieszo lub rowerem jeden ze szlaków na terenie miasta.
2. Zwiedzić Muzeum Śląskie, Szlak Modernizmu, bazylikę św. Ludwika Króla i Wniebowzięcia NMP z kalwarią w Panewnikach, Galerię Artystyczną.
3. Odwiedzić dzielnice Katowic:

Giszowiec (Gawlikówka - Izba Śląska);
Nikiszowiec (jako pomnik historii, Muzeum Historii Katowic - Dział Etnologii);
Bogucice (sanktuarium Maryjne z cudownym obrazem Matki Boskiej Bogucickiej);
Dąb (Miejski Dom Kultury Koszutka-Dąb);
Załęże (kościół św. Józefa);
Ligotę (tężnia solankowa);
Panewniki (groby żołnierzy września 1939 r. na cmentarzu);
Osiedle Tysiąclecia (kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego i Matki Bożej Uzdrowicielki Chorych);
Szopienice (Muzeum Hutnictwa Cynku - Walcownia)
oraz inne ważne obiekty, wymieniając je w książeczce Odznaki.

4. Zwiedzić jeden obiekt na Szlaku Zabytków Techniki Województwa Śląskiego spośród wskazanych: Galeria Szyb Wilson, Fabryka Porcelany, Szyb Poniatowski.
5. Zwiedzić rezerваты przyrody: Ochojec i Las Murckowski.

VI. Postanowienia końcowe

1. Wypełnioną książeczkę Odznaki należy przedstawić do zweryfikowania w siedzibie Górnośląskiego Oddziału PTTK w Katowicach.
2. Zweryfikowana książeczka Odznaki jest zarazem legitymacją posiadanego stopnia Odznaki i uprawnia do jej nabycia i noszenia.
3. Prawo ostatecznej interpretacji Regulaminu przysługuje Zarządowi Górnośląskiego Oddziału PTTK.

Regulamin Katowickiej Odznaki Krajoznawczej „Znam Katowice” z 2005 r. został znowelizowany na posiedzeniu Zarządu Górnośląskiego Oddziału PTTK w Katowicach uchwała nr 71/XXXVI/2019 z dnia 10 grudnia 2019 r.

i wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2020 r.

Autorzy uzupełnień: Edward Wieczorek, Michał Dzióbek, Barbara Klajmon

Koordinacja - Sławomir Puławski

Indeks alfabetyczny obiektów, pomników i tablic z adresami ich lokalizacji

A

Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego, ul. Zacisze 3

Akademia Sztuk Pięknych, ul. Raciborska 50

Altus, ul. Uniwersytecka 13

Archikatedra Chrystusa Króla. ul. Plebiscytowa 49 a

B

Bazylika św. Ludwika Króla i Wniebowzięcia NMP z kalwarią w Panewnikach, ul. Panewnicka 76

Bazylika św. Szczepana i Matki Boskiej Boguckiej, ul. Markiefki 89

Biblioteka Śląska, pl. Rady Europy 1

C

Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka, ul. Bankowa 11 a

Cmentarz ewangelicki, ul. Francuska

Cmentarz garnizonowy /wojskowy/, ul. Meteorologów

Cmentarz, ul. Sienkiewicza

Cmentarz komunalny, ul. Panewnicka 45

Cmentarz rzymskokatolicki, ul. Francuska 26

D

Dworzec PKP zob. Stary Dworzec PKP

Drapacz Chmur, ul. Żwirki i Wigury 15

F

Fabryka Porcelany, ul. Porcelanowa 23

Figura św. Jana, ul. św. Jana

G

Galeria Artystyczna, pl. Grunwaldzki

Galeria Szyb Wilson, ul. Oswobodzenia 1

Gawlikówka - Izba Śląska, pl. Pod Lipami

K

Kamienica pod Butem, ul. 3 Maja 8

Kościół garnizonowy św. Kazimierza Królewicza, ul. Skłodowskiej-Curie 20

Kościół św. Józefa, ul. Gliwicka 76

Kościół Niepokalanego Poczęcia NMP, pl. Emila Szramka 1

Kościół Świętych Apostołów Piotra i Pawła, ul. Mikołowska 32

Kościół Podwyższenia Krzyża Świętego i Matki Bożej Uzdrawicielki Chorych, ul. Mieszka 1
6

Kościółek drewniany św. Michała Archanioła , Park im. T. Kościuszki, ul. Kościuszki 112

KTW, al. Roździeńskiego 1 a

L

III Liceum Ogólnokształcące im. Adama Mickiewicza, ul. Mickiewicza 11

M

Miejski Dom Kultury „Koszutka-Dąb”, ul. Krzyżowa 1

Międzynarodowe Centrum Kongresowe, pl. Sławika i Antalla Seniora 1

Muzeum Archidiecezjalne, ul. Jordana 39

Muzeum Historii Katowic, ul. Szafranka 9

Muzeum Hutnictwa Cynku - Walcownia, ul. 11 Listopada

Muzeum Izba Pamięci kopalni „Wujek” zob. Śląskie Centrum Wolności i Solidarności, ul.
Wincentego Pola 38

Muzeum Śląskie, ul. Dobrowolskiego 1

N

Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia, pl. Wojciecha Kilara 1

P

Pałac Młodzieży, ul. Mikołowska 26

Poczta Główna, ul. Pocztowa 9

Pomniki:

Alpinistów, park Kościuszki, ul. Kościuszki 112

Dziewięciu z „Wujka”, ul. Wincentego Pola 40

Harcerzy Września 1939 r., Rynek

Henryka Sławika i Józsefa Antalla Seniora, ul. Olimpijska

Jerzego Ziętka, park Powstańców Śląskich

Józefa Piłsudskiego, pl. Bolesława Chrobrego

Ofiar Katynia, pl. Andrzeja

Powstańców Śląskich, Rondo im. gen. Ziętka

Prymasa Augusta Hłonda, ul. Jordana

Wojciecha Korfantego, pl. Sejmu Śląskiego

Żołnierza Polskiego, pl. Żołnierza Polskiego

R

Rezerwat Ochojec - ul. Ziołowa

Rezerwat Las Murckowski - ul. Białobrzeska

S

Sanktuarium MB Boguckiej, zob. Bazylika św. Szczepana i MB Boguckiej

Sejm Śląski, ul. Jagiellońska 25

Spodek, al. Korfantego 35

Stary Dworzec PKP, ul. Dworcowa

Strefa Kultury (Międzynarodowe Centrum Kongresowe, „Spodek”, Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia, Muzeum Śląskie)

Szyb Wilson zob. Galeria Szyb Wilson

Śląskie Centrum Wolności i Solidarności, ul. Wincentego Pola 38

Śląskie Techniczne Zakłady Naukowe (obecnie Wydział Inżynierii Materiałowej i Metalurgii Politechniki Śląskiej), ul. Krasińskiego 3

T

Tablice:

Andrzeja Mielęckiego, ul. Warszawska 10

Marii Goeppert-Mayer, ul. Młyńska 5

Richarda Holtze, ul. Mickiewicza 5

Teatr Śląski im. Stanisława Wyspiańskiego, Rynek 10

W

Willa Goldsteinów, pl. Wolności 11a

Wieża Spadochronowa, Park im. T. Kościuszki

KATOWICE– stolica województwa śląskiego, powiat grodzki i siedziba władz Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Leżą na pagórkowatym obszarze południowej części Wyżyny Śląskiej, na wododziale Wisły (rzeka Rawa) i Odry (rzeka Kłodnica). Zajmują 164,5km² powierzchni i liczą ponad 270 tys. mieszkańców.

Ponad 41% obszaru miasta zajmują lasy, stanowiące rekreacyjne zaplecze mieszkańców. Cenne ekosystemy leśne chronione są przez 2 rezerваты: „Ochojec” i „Las Murckowski”. Przez Katowice prowadzi 12 pieszych znakowanych szlaków turystycznych i 5 szlaków rowerowych.

Najstarsze ślady osadnictwa pochodzą sprzed 5 tysięcy lat, ale wieś Katowice wymieniona jest po raz pierwszy dopiero w 1598 r. Niektóre dzielnice dzisiejszych Katowic wzmiankowane były już w średniowieczu: Dąb w 1299 r., Bogucice i Roździeń w 1360 r. Katowice zawdzięczają swój rozwój przedsiębiorcy górnictwu Franciszkowi Wincklerowi (który w 1838 r. kupił wieś Katowice) oraz dyrektorowi jego dóbr – Fryderykowi Wilhelmowi Grundmannowi. Przeprowadzenie przez Katowice w 1846 r. linii kolejowej stało się impulsem rozwoju górnictwa i hutnictwa. Na obrzeżach ówczesnego miasta istniały już wówczas huty: żelaza – księcia Hohenlohe (1804), Johna Baidona (1823) i Huta Katowicka

(1833); cynku „Franz”, „Fanny” (1818), „Wilhelmina” (1834), kopalnie węgla kamiennego – „Ferdynand” (1823), „Waterloo” (1839), „Kleofas” (1845). Kolejne zakłady powstały w drugiej połowie XIX w. Wówczas na terenie dzisiejszych Katowic istniało 11 kopalń węgla kamiennego i 12 hut cynku, które nadały wsi przemysłowego charakteru i doprowadziły do uzyskania przez Katowice w 1865 r. praw miejskich i herbu. Herb Katowic przedstawia młot kuźniczy stojący na belce, pod którą płynie woda.

Przez 140 lat swego istnienia Katowice wchłonęły sąsiednie osady, stając się w okresie międzywojennym stolicą województwa śląskie- go i metropolią aglomeracji górnośląskiej, zwanej Górnośląskim Okręgiem Przemysłowym (GOP).

Najstarsze zachowane budowle Katowic pochodzą zaledwie z połowy wieku XIX: kościół ewangelicki Zmartwychwstania Pańskiego (1856), kościół katolicki Niepokalanego Poczęcia NMP (1870),

pałacyk Goldsteinów (1872), łaźnia miejska (1895), Szpital spółki Brackiej (1895), Szkoła Rzemiosł Budowlanych (1898), hotel „Grand” (1899), gimnazjum (1900) i teatr (1907). Przynależność Katowic do pruskiego Górnego Śląska zakończyła się po I wojnie światowej. W wyniku plebiscytu z 21 marca 1921 r. i trzech kolejnych powstań śląskich (1919, 1920, 1921), przyłączono w 1922 r. do Polski wschodnią część Górnego Śląska, tworząc autonomiczne województwo śląskie w ramach II Rzeczypospolitej. Stało się to momentem przełomowym dla Katowic – stolicy nowego najbogatszego w Polsce województwa. W okresie międzywojennym powstały monumentalne budowle publiczne: Sejm Śląski i Śląski Urząd Wojewódzki (1929), Syndykat Polskich Hut Stali (1927), dworzec lotniczy (1927), pierwsze w Polsce sztuczne lodowisko Torkat (1930), pierwszy w Polsce „drapacz chmur” (1932), Śląskie Techniczne Zakłady Naukowe (1932), Biblioteka Śląska (1934), kościół garnizonowy (1934) i Katedra Chrystusa Króla, której budowę rozpoczęto w 1926 r. (konsekracja w 1955) oraz budynki mieszkalne projektowane przez znakomitych polskich architektów J. Michejdę, S. Tabeńskiego, S. Bryłę, Z. Łobodę, M. Kozłowskiego i innych.

Kres dynamicznemu rozwojowi miasta przyniósł wybuch II wojny światowej, zapisany bohaterską obroną miasta przez oddziały samoobrony powstańczej i harcerzy. Ten okres historii przypomina zrekonstruowana w Parku Kościuszki wieża spadochronowa,

Dom Powstańca Śląskiego, miejsca kaźni przy katowickim Rynku i w Lasach Panewnickich.

Wyzwolenie 27 stycznia 1945 r. przyniosło wiele zniszczeń (m. in. wypalenie całego kwartału rynkowego), a powojenne wyburzenia zatarły ślady historycznych początków miasta. Po 1945 r. miasto odzyskało dawne znaczenie jako ośrodek przemysłowy i administracyjny oraz zyskało nowe ośrodki nauki i kultury. Katowice stały się miastem uniwersyteckim. Obecnie działa tu 15 wyższych uczelni o różnym profilu.

W najnowszej historii Polski Katowice zapisały się 16 grudnia 1981 r. martyrologią dziewięciu górników kopalni „Wujek”, zabitych przez oddziały ZOMO. Ten tragiczny fakt upamiętnia pomnik postawiony obok kopalni.

Miasto z ośrodka przemysłowego stało się centrum administracyjno-bankowym, nowoczesnej wytwórczości i usług oraz znaczącym ośrodkiem nauki i kultury. W ostatnich latach zyskało nowoczesne rozwiązania komunikacyjne oraz kilka charakterystycznych budowli, zmieniających jego wizerunek: Międzynarodowe Centrum Kongresowe, Muzeum Śląskie,

siedzibę Narodowej Orkiestry Polskiego Radia – tworzące Strefę Kultury; nowe obiekty uniwersyteckie: Centrum Informacji Naukowej i Bibliotekę Akademicką (CINiBA), siedziby Wydziału Radia i Telewizji, Wydziału Prawa i Administracji; Wydziału Teologicznego; Centrum Nauki i Edukacji Muzycznej Symfonia; siedziby banków i hoteli; kompleksy biurowe i galerie handlowe. Większość współczesnych obiektów Katowic zyskała uznanie i nagrody środowisk architektonicznych. Architektonicznymi symbolami miasta, oprócz wspomnianych wyżej są też zabytkowy kościółek drewniany z 1510 r., (przeniesiony z Syryni) i Hala Widowiskowo-Sportowa „Spodek” (1971). W nowym świetle postrzegane są także stare kolonie robotnicze - zwłaszcza Giszowiec i Nikiszowiec. Ten ostatni został w 2011 r. wpisany na prestiżową listę Pomników Historii (podobnie zresztą jak gmach Sejmu Śląskiego i archikatedry Chrystusa Króla w 2017 r.).

W Katowicach działa pięć teatrów, z najstarszym - Teatrem Śląskim im. S. Wyspiańskiego - oraz dwie placówki muzyczne: Filharmonia Śląska i Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia. Ma tu swą siedzibę Muzeum Śląskie z bogatą galerią malarstwa polskiego XIX i XX w. i unikatowym Centrum Scenografii Polskiej, Muzeum Historii Katowic, Muzeum Archidiecezjalne, unikalne Muzeum Organów Śląskich. W Katowicach odbywają się ważne cykliczne imprezy kulturalne, w tym 27 festiwali muzycznych, m.in.. Off Festival, Rawa Blues, Tauron Nowa Muzyka, Metalmania. Tu także odbywają się: Międzynarodowy Konkurs Dyrygentów im. Grzegorza Fitelberga, Międzynarodowy Studencki Festiwal Folklorystyczny, Górnośląski Festiwal Kameralistyki „Ars Cameralis Silesia Superioris” i wiele innych.

Edward Wieczorek